

ЛЮБЕН ВЕЛЧЕВ
ПРЕДГОВОР
ИГРАТА И ИДЕЯТА

chitanka.info

„Ще дойде ден, когато ще имаме достатъчно работни ръце и лостове за нашето дело, и ние ще съборим тази сграда с цялата ѝ гнилото, непогребани мъртъвци, чудовищно користолюбие и мръсно търгашество. А след това ще почистим избите и ще изградим ново жилище за човечеството, в което няма да има дворци за избраници, където всички стаи ще бъдат просторни и светли и където ще може да се диша чист и животворен въздух... Аз запазвам вярата си в благородството и величието на човека. Вярвам, че чистотата и безкористието на духа ще победят господстващата сега всепоглъщаща алчност. И накрая вярвам в работническата класа.“

Така пише Джек Лондон в статията си „Що значи за мене животът“.

Кои са творците на това бъдеще? Кои са борците за това бъдеще? Това са именно положителните герои на Джек Лондон. Чрез устата на своя двойник — Мартин Идън — писателят изтъква, че е искал „да възпее смелчаците, които се устремяват срещу опасността, младежите, обзети от любов, гигантите, които се борят сред ужас и страдания и карат живота да трещи под могъщия им напор“. Това са люде на физическото и душевното здраве, на физическата и душевната чистота. Всичко, което закалява тялото и духа в борбата за красота и правда в живота, което повдига жизнения тонус на творците на новото, е мощен лост на прогреса. Ето защо Джек Лондон, сам спортист, поставя на видно място спорта в истинския смисъл на думата, спорта, който създава твърди и благородни характери, способни да се справят с всички пречки по пътя към щастието на милионите люде на труда.

Така се получава здрава спойка между играта и идеята.

Разбира се, това важи за всички спортни дисциплини, но Джек Лондон го разкрива в поместените тук четири новели изключително в сферата на бокса — един от най-мъжествените и наглед най-грубите спортове. От съдържанието и строежа на новелите се вижда ясно, че писателят е запознат подробно не само с техниката на бокса, но и с психологията на смелите мъже, които го практикуват, независимо дали са само любители или са и професионалисти в тази област. В добра форма трябва да бъде поддържано не само тялото, на висота трябва да бъде и духовният живот на боксьора. Физическото здраве трябва да се съпровожда и от психическо здраве. Условие да се получи една цялостна, завършена фигура на спортиста е чистотата на тялото да се

съчетава и с чистота на душата. Тези две страни в облика на боксьора са свързани неразделно. И наистина може ли например спортист, който проявява слабост към алкохола, да бъде чист в помислите си, да действа напълно трезво на ринга, за да осигури победата?

Такива цялостни натури са именно героите на новелите „Играта“ и „Първобитен звяр“ — младите боксьори Джо и Пат. Техният стремеж е да водят колкото се може повече естествен живот, да бъдат колкото се може по-близко до природата, да черпят пресни сили от нейната девствена чистота. Когато е налице здравата спойка между мускули и нерви, може да побеждава и спортист, който е с по-малки физически възможности. Той компенсира този свой недостиг с живостта на ума, с развитата си интелигентност, защото спортът се гради толкова върху физическата издръжливост, колкото и върху твърдостта на духа. Като такъв завършен спортист е представен героят на новелата „Мексиканецът“.

Джек Лондон илюстрира душевната чистота на истинския спортист и чрез непримиримостта му към лъжата. Такъв спортист, макар и професионалист, не може да търпи лицемерието и измамата. Той е органично чужд на вълчите закони на буржоазното общество, на спекулантската максима „Ако не лъжеш, няма да спечелиш“. Той се гнуса от похватите на търгащите в спорта, които се стремят да превърнат и тази област от живота в бизнес, в още едно поле за проява на техните спекулации и на тяхното користолюбие. Този положителен герой отказва да участва в познатите сделки между менажерите, които си делят печалбите от измамената публика, пълнеща галериите. Той иска да се наслади на една честна, истински спортсменска игра.

Героите на Джек Лондон не се оставят да бъдат покварени. Те не затыват в блатото на печалбарството, не прекланят глави пред златния телец, не стават служители на Мамона. Предпочитат да напуснат достойно попрището на любимия спорт, отколкото да превърнат физкултурата в „култура на парата“. Понякога заплащат своята честност и с живота си, но всъщност това извисява още повече образа им на последователни борци за светлото бъдеще на любимия им спорт. За тях играта (авторът пише тази дума с главна буква) не е нито източник на доходи, нито отдушник на лоши страсти. Те не изпитват садистичното удоволствие да нанасят болка на противника заради

самата болка. Те се ръководят единствено от кристално ясната цел на играта — да се изяви първенството в едно благородно съревнование.

Същата сдържаност на страстите проявяват героите на Джек Лондон и в любовта. Те не разточителствуват с чувствата си, не ги пилеят по мигновени увлечения. Но когато намерят истинската партньорка в живота, „единствената жена“, те се привързват здраво към нея, за тях тя става по-ценна и от слава, и от богатство, защото откриват в нея величието на женската душа. Такава е Джийн за Джо, такава е Мод Сенгстър за младия Пат. Писателят стига до апотеоз при пресъздаването на великото другарство между двата пола, изградено върху взаимно уважение и общност на идеалите. Въпреки че се изплашва за Джо, Джийн чувства смътно, че се гордее с него. И за Мод е на първо място духовната връзка. Тя е привлечена преди всичко от неговата здрава психика, от честното му отношение към хората и живота.

Джек Лондон си позволява идилии между личности, но никога не се впуска в социални идилии. Ние не можем да забравим, че именно той е авторът на първия пролетарски роман в Америка — „Желязната пета“. Експлоатацията, бездушието от страна на бизнесмените са намерили място и в спортните новели, особено в покъртителната „Къс месо“. Том Кинг се е примирил с мисълта, че „Младостта е вечно млада. Старее само Старостта“ и че след двадесет години подвизаване върху ринга като професионален боксьор ще трябва да се прости с четириъгълника между въжетата. Но неговите старини не са подсигурени. Той трябва да се бие за хляба. И се получава омагьосан кръг — тъй като е гладен, изнемогва точно преди решаващия удар... Още едно доказателство за презрението към човека и труженика от страна на буржоазното общество. Но Джек Лондон е съвременник и почитател на Горки и помни възгласа на Сатин от „На дъното“: „Човек — това звучи гордо“. И в съзвучие с него заявява: „Не признавам никакъв бог, аз се прекланям пред човека. Разбира се, аз успях да науча колко низко може да падне той. Но това увеличава уважението ми към него, защото ми дава възможност да преценя висотите, които той е достигнал“.

В името на високата социална цел писателят стига до величава апология на революцията. Момчето Фелипе Ривера жадува да работи за революцията, за победа на революционната Хунта отвъд южната

граница на САЩ. Този стремеж е плод не на социална романтика, а на жестока социална реалност. Джек Лондон е противник както на националното поробване, така и на социалното робство. Съдбата на потиснатите народи е толкова близка до сърцето му, колкото и участието на експлоатираните работници. „Белите роби“ живеят в нищета и умират в лапите на физическо и душевно изтощение. Тази неволя ги следва още от невръстни деца, а през следващите години към нея се прибавя и терорът на експлоататорската прослойка.

В случая (новелата „Мексиканецът“) е налице съчетание на социалното с националното робство. Писателят рисува потиснатите вече не само като безмълвни мъченици, но и като осъзнали се борци, които са се вдигнали да извоюват свободата на народа си. Ужасната мъст на потисниците не ги плаши, напротив, удвоява волята им за разплата. В такива мигове се проявява чудна социална диалектика: слабите стават силни, израстват им криле, а силните изпадат в слабост и губят почва под краката си.

И тук Джек Лондон рисува пленителния образ на младия боксьор Фелипе. Той се наема да набави средствата за необходимото оръжие чрез юмруците си на ринга. Голямата идея му дава и големи сили. В името на освобождението, на спасяването на потиснатите си сънародници той се превръща в древнозаветния Давид, който сразява потисника Голиат. Когато се бие на ринга за победата, той вижда пред себе си пушките чрез които революцията в родината му ще извоюва победата. Когато се бие за придобиване на средства, необходими за оръжие, той се бие за цялата поробена родина. И поражда непобедимия наглед противник на ринга. Наистина високата цел поражда висока енергия...

Героите на Джек Лондон са волеви натури. Те знаят какво искат и как трябва да го постигнат. Тяхната жизненост е неизчерпаема. Тя се подхранва именно от неугасващия порив към физическо и душевно здраве. „Упоритостта — изтъква писателят — е нещо извънредно чудесно: то може да премести такива планини, за които вярата не може и да мечтае. Наистина упорството трябва да бъде законният баща на всяка увереност в самия себе си.“ Да издържиш докрай — ето залогът за успеха.

Но борбата е истински упорита, когато не е самоцелна, когато се води в името на една идея, която заслужава да даде човек и живота си

за нея. Такава висока идея увеличава много пъти силите, прави човека непреклонен пред изпитанията, помага му да превъзмогва и гигантски препятствия. Оттук следва именно, че спортът е не само игра, но и идея, щастливо съчетание на физическо надмощие с идейни стремежи.

Това ни разкрива Джек Лондон.

В неговите новели — както бележи друг голям майстор на перото, А.И.Куприн — „се чувства жива, истинска кръв, грамаден личен опит, следи от понесените в действителност страдания и трудности... Облъхнати от искреност и от естествено правдоподобие; те правят очарователно, неотразимо впечатление“.

Българският читател и спортист има от какво да се наслади и да се поучи, когато ги прелиства.

Любен Велчев

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.